

הכתר

לקט מאמרים לחיזוק הצניעות

"ומקום פה עמדי לעורר על ענין מכאיב ומבהיל שטועים בו רבים... יש הנמנעים מדבר בזה מטעמי צניעות. שומו שמים! בדור פרוץ וירוד בכל הענינים, בהלבשה... בריש גלי ולא יתבוששו, ולדבר בעניני קדושה וצניעות זהו נגד הצניעות! היש לך הטעיית היצר גדולה מזו?" (הגר"א קוטלר זצ"ל)

הגאון רבי יהודה לייס שליט"א

מורה צדק בבי"ד חניכי הישיבות ב"ב וחבר בד"ץ יהדות קודש

מדבריו בהיכל כולל חזון איש - מוצ"ש בשלח תשע"ג
(נערך על"פ רשימותיו והיה למראה עיניו)

עיי בסוגיא דבמה אשה בענין פאה נכרית וכבול בחצר ובשלה"ג שם שדנו בעצם פאה נכרית להיתר. אמנם הרי מפורש במדרש תנחומא פ' וישלח עה"פ ותצא דינה, דאסור לצאת בעיר של זהב בחוץ בכלל, משום דלא ניתנו תכשיטין לאשה אלא כדי שתתקשט בהם בתוך ביתה, ואסור לה לצאת בהם לרה"ר מפני שהעם מסתכלים בה ופגם הוא לאשה (עיי באגרת התשובה לרבינו יונה שתיענש ע"ז על כל אחד שגרמה שיתכל בה) שאין נותנין פירצה לפני הכשר וביותר לפני הגבב וכו'.

והיוצא מזה, דאף המתירים לה לצאת בדברים מסוימים לחוץ, היינו דגם אם יצאה לחוץ בדבר שלבשה בביתה כדי שלא תתגנה על בעלה גם יש להקל לה, דלא אטרחוה להסיר הכל קודם צאתה כי יש דברים שהתירו, אבל זה ברור לכו"ע שהיו מצטנעים בחוץ יותר מאשר בבית, וכדאמרינן בכתובות דבבית היתה מכסה רק בכיסוי ובחוץ הוסיפה רדיד וזהו דת יהודית. ולפ"ז ברור דלא ס"ד כלל שאשה תתקשט רק לפני אחרים ולא לפני בעלה, וכמו שכתב בתנחומא, דבזה לא פליגי כלל אי מתקשטת רק בפני אחרים דלכו"ע ליכא למ"ד כן, רק פליגי אם אסור כל מיני תכשיט בחוץ או לא, אך גם זה הוא רק כדי שלא תתגנה על בעלה, ואגב זה לא הטריחוה להסיר כשיוצאת לחוץ [וגם זה רק כאשר אינו גורם מכשול וכדלהלן]. אבל בחוץ ולא בבית מאן דכר שמיא.

נמצא לפ"ז דכל ההתנהגות כיום דבבית הולכים בצניעות לבושים בבגדים פשוטים וכשיוצאים לחוץ מתקשטים לא מצאנו כלל היתר כזה. ואמנם השומעים תצילנה אזנם ויצעקו ככרוכיא, וכי תאמר שאסור לה להתלבש כלל בחוץ יותר מבבית? אומר בזה ללא פחד: כן! זהו כוונת ורצון ה' שתתקשט בפני בעלה ותו לא, ואף אם תצא בכמה דברים שהתירו לחוץ, אך לא איפכא להתלבש לאחרים יותר מבפני בעלה, אין היתר כזה! כי אין הפירוש "שלא תתגנה על בעלה" אלא על בעלה שלה, ולא על בעלה של אחרת בשוק או בעבודה וכל כיו"ב.

[וכשאמרתי דבר זה בציבור היה מי שטען שע"י שהיא מתלבשת בחוץ בקישוט ע"י אינה מתגנה על בעלה, כלומר שע"י שמתלבשת ומתקשטת בחוץ בפני האחרים ע"י בעלה שמח בזה, רחמנא ליצלן מהאי דעתא, שבוה היא מתחבבת בעיני ע"י שהיא נוהגת כנפקת ברא (לשון התרגום פ' וישלח והמשנה בכלים דרו"ק) רח"ל, וזהו ממש כדברי אחשוורוש "להראות העמים והשרים את יופיה וכו' ", ואילו באברהם אבינו מצינו להיפך שהמלאכים שאלו איה שרה אשתך ואמר הנה באהל להודיע שצנועה היא כדי לחבבה על בעלה, הרי שנתחבבה בעיני דוקא ע"י שהיתה נסתרת מאחרים. ואוי לנו שכך עלתה בימינו, לשמוע דברים כאלו מבני תורה!].

ואם נדע שזהו רצון ה', לא יהיו יותר שאלות האם השיעור של הפאה הוא עד כאן או עד כאן, והאם זה כקריטריון של משמר התורה או תקנון הסמינר וכו', ואני מלא בשאלות מהסוג הזה, "האם לפי תקנון פלוני זה טוב?" "למה אומרים שזה בדיעבד הרי זה כפי התקנון" וכו', ואין הלב מבין שכו"ו בבחינת ברירת מחדל, להתיר עד גבול מסוים כי חוששים לגרוע מזה, והכל צירופי היתרים להגדיר עד כמה חייבים להתיר שלא נפסיד הקיים והמעט שעדיין נשאר, אך פשוט לפי הנ"ל דכ"ז אינו לכתחילה, וגרוע זה ממש"כ הפוסקים על דברים שמתירים בהפסד מרובה ולצורך עניים ושבת וכד', שכתב הרמ"א בהקדמת ספרו תורת חטאת דזהו כיון דמדינא הוא להקל אלא שראוי להחמיר ובוהו במקום הפסד ועניים - המשך בעמ' 3

מכתב הרבנים הגאונים

הגאון רבי אליעזר דינר שליט"א והגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א

לכבוד האברכים העוסקים בחיזוק הצניעות.

באשר לבקשתכם שאכתוב את אשר על ליבי בענין הפאות המצויות כיום, הנה המבוגרים שבינינו בודאי זוכרים כיצד היתה נראית צורת הפאות שהלכו בעבר, לפני שלושים וארבעים שנה, שהיו השערות יציבות ועומדות במקומם כמקשה אחת, ולא כצורת הפאות שהולכים בהם היום שהשערות מתפשטות להלן מן הראש ונעות ונדות, אשר פאות כאלו מנוגדות לצניעות [גם כשאינן ארוכות] ואינן מבטאות כלל רצון לכסות את הראש, וברור שפאות אלו לא שערום אבותינו ורבותינו, ולא בכזאת נהגו אצל גדולי ישראל שהלכו נשותיהם בפאה. ומאד יש להצטער על מצב זה שנתהווה אצלנו, והלואי שנזכה שיתוקן הדבר.

אליעזר הלוי דינר

כבר התריעו על כך מרנן ורבנן ובכללם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל על הפאות הנ"ל, ועל הארוכות, וגם אממ"ר מרן זלה"ה כאב את כאבו על סוגי הפאות הנ"ל, והיה מחניק קדוש. עזריאל אויערבאך

הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א*

הן יפה עשו האברכים ת"ח הנ"ל לעורר בשער בת רבים פירצת הפאות של זמנינו, אשר פשתה המספחת ולפתח חטאת רובץ.

ופעמים רבות אשר שמענו מרבינו הגדול מרן הגר"ש זצ"ל אשר כאב ליבו בפירצה הדחוקה הנ"ל, וכמה עודד בנות ישראל לילך במטפחת באומרו שזהו בגדר "חלק", כי גם הפאות הישנות שנויות במחלוקת הפוסקים. וכאשר ראה בפירצת היתרי הפאות המתפשטות לצדדים וכד', גדר בעדם מלבוא בקהל יחד עם שאר גדולי ישראל זיע"א, ומאז עד היום היצר הרע לא נח במיני פאות שונות ומשונות הצד השווה שבהם לעורר יצה"ר ולהחטיא את בחורי ישראל, וחובה כפולה ומכופלת עלינו לגדור פירצותם, ובודאי כל מי שהוא בן תורה חלילה לו להקל בדברים אלו, והן מהחומרות הראשונות שראוי לבן תורה לנהוג בהם, מה גם שפעמים רבות הדבר גובל באיסורים ולמכשול לרבים, ואשרי מי שיגדור עצמו בזה ולא יתן לפאות של זמנינו להיכנס לביתו וכמו שעוררו במאמר הנ"ל. ובזכות זאת יזכו בס"ד לבנים ת"ח וצדיקים.

וראיתי לספר בזה עובדא שראיתי אצל מרן זצ"ל שבא איש אחד נכה מתאונה וסיפר לו שאשתו הולכת במטפחת ולאור התאונה שקרתה לו קשה להם ורוצה מעתה לילך עם פאה ומרן זצ"ל ברוב אהבתו מנע זאת ממנו ואמר לו שאסור הדבר, ואמר לו שישביר שרק טוב יהיה לה מהנהגתה וחלילה לה לסטות מזה והרע"ף עליו ברכות גדולות, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר בבני תורה ששואפים לקיים מצוה כמאמרה בודאי לא יקלו ראש בזה ומדה טובה מרובה לזכות לכל הברכות הנ"ל.

* מכתב הסכמה למאמר בענין פאות זמנינו שנכתב ע"י אברכים חשובים מבי"ב. [לע"ע יתכן לקבלו בדוא"ל בלבד ע"י שליחת בקשה לכתובת המצויינת להלן בסוף הגליון].

וע"ז באתי על החתום משה מרדכי קארפ

1. ועיי לשון רש"י בב"מ פז. "כדי לחבבה על בעלה - להודיעו שהיא צנועה משאר חברותיה, שאינה נראית וצריך לישאל אחריה".

2. א.ה. יעויין בגליון הקודם שהובאו דברי רבים מגדולי הדורות בענין זה, שגם ההתקשטות לצורך הבעל מקומה אך ורק בביתה ולא ברשות הרבים, ונחזור כאן שוב על דברי מרן החפץ חיים זיע"א בספרו נדר עולם פי"ד וז"ל: "ואל יטעה אותה היצר שתינצל מן הדין מפני שהיתה צריכה להתקשט עצמה לעיני בעלה שלא תתגנה עליו, כי באמת זוהי טעות, דזה שייך רק בביתה לבד ולא בשוק!", וכמו"כ כתב ה'פרי מגדים' בספרו 'אם לבניה' ע' צעף וז"ל: "וימה שאמרו חז"ל אשה לקשט - לפני בעלה וכו', וודאי כל בנות ישראל כשרות ומקשטות לפני בעלה, לא ח"ו בפני אחרים".

מבט מהשטח...

[רשימות מפנקסה של מורה באחד הסמינרים החשובים בבני ברק]

הפאות כיום - עד כדי כך ששיער שאינו אסוף כבר מטעה לחשוב שמדובר בפאה), וכשהיא גפשה באישיות חשובה מסוימת, היא סיפרה לה את הסיפור והוסיפה "תראי לאן הגענו"... תגובתה של אותה אישיות חשובה היתה: "כן, זה באמת חמור מאד, בחורות מעיזות ללכת לספרייה ולעשות תסרוקות כמו של פאה! נורא ואיום!"... וכשאמי שתחי' ניסתה להסביר לה שלא לכך היא התכוונה, אלא "לאן הגענו" עם הפאות, היא פשוט לא קלטה את המסר וחזרה שוב ושוב על תגובתה, כאילו האשמה בבחורות שנראות כנשואות. כל כך השתרשה אצלנו חבישת פאות במראה טבעי (שסימן הזיהוי העיקרי שלהן הוא חוסר הצניעות שבהן השיער הפתוח), עד שאף גדולות וטובות כבר אינן מסוגלות להבין את האבסורד שבכך.

* גם אלו המחזרות אחר "פאה צנועה", הרי המושג "פאה צנועה" השתבש. "פאה צנועה" הכוונה שהיא כיסוי, [המצניע וממעיט את היופי במידה מסוימת], ואילו כהיום המושג "פאה צנועה" משמש לפאה ב"תסרוקת צנועה", לא ארוך ולא פרוע אלא עדין. אם זה קצר ועדין זה "ממש צנוע", זה כמו כולם ואינו בולט במחזרות או באורך. אך לאור הטכנולוגיה המשוכללת הרי גם פאה בתסרוקת עדינה וקצרה אינה צנועה, גם היא מספקת מראה של שיער טבעי משובח ואיכותי [וכנ"ל בתחילת הדברים]. גם כל הצדיקים הטוענים שנשותיהם הולכות ממש בסדר, הרי ב-95% הכוונה לפאה עדינה וקצרה יחסית, כלומר תסרוקת הנחשבת לצנועה [ביחס למצב הכללי כיום], אך לא פאה כשרה, המוסיפה בהצנעת האשה.

* גם אשה מבוגרת ההולכת בפאה כשרה מאה אחת, הרי היא משמשת דוגמה אישית לאחיותיה הצעירות, לבנותיה, לנכדותיה ולתלמידותיה - בעצם חבישת הפאה. ואותן צעירות הרי בודאי לא תלכנה בפאה כזו. כיום לא יתכן שאשה צעירה תלך עם פאה כמו של סבתה, וגם לא כמו של אמה, ואין גם אשה שתחזור לפאה של שנים קודמות. אשה צעירה שתלך עם פאה כמו הרבניות המבוגרות לא תיקרא "צדיקה" אלא "מזרח".

סיפרה לי אחת שחיפשה פאה כשרה, ושהתה יותר משש שעות בחנות עד שמצאה משהו כשר וגם לא מזרח, ובכל זאת עדיין קשה לה מאד ללכת עם פאה כזו. היא טוענת שהיא מתביישת ללכת לא כמו כולן ועדיף לה לעבור למטפחת. וכמוהו ישנן רבות העוברות למטפחת רק בגלל שהן מתביישות לחבוש פאה צנועה באמת ומעדיפות לעבור למטפחת.

* המצב היום הוא נורא! מספיק ללכת לכמה חתונות של בני תורה כדי להרגיש שאי אפשר להמשיך כך, והמצב הולך ומתדרדר חלילה. הגיע הזמן לעצור את ההתדרדרות!

ישנם הסבורים שהכל תלוי בפאניות, ומתאמצים לשנות את הראש של הפאניות, אך לאחר נסיון הוברר כי אי אפשר להשיג כלום דרך הפאניות, כי בעצם מקצוע הפאניות זה לעצב - לעצב טוב, ואי אפשר לבקש מהפאנית לקלקל פאה. לכל פאנית יש חוש איך להפוך את השערות מהקופסא למשהו מעוצב, יפה ומרשים, ואיך נבקש מהן לעשות משהו הנוגד את כל המקצוע שלהן ולימודיהן. ובכלל, כפי האמור ישנה בעיה נוספת גם בעצם טיב השיער ויופיו.

קצת לאחר 7-6 שנים של מאמצים: כנסים, הרצאות, אסיפות ועוד - בנושא של צניעות הפאות, אפשר להביט ולומר: ניסינו - ולא הצלחנו. כיסוי הראש בפאה היה אולי עסק מוצלח אך הוא פשט את הרגל!

* חשוב לדעת שבדור הצעיר ישנן רבות מאד המבינות שלמעשה מטפחת עדיפה על פאה. ידוע לי על תלמידות בכתה ו' בסמינר בב"ב שדברו ביניהן שלמעשה הפאות הנקראות כיום "פאות צנועות" זה ממש כמו שיער, ורוב הכתה אמרו שהן היו רוצות ללכת במטפחת או כובע אלא שהאבות לא מרשים להן. [וכשהבנות הללו מתחננות הן לובשות פאה עדכנית, כמו כולן, ואז תוך יום-יומיים אובד להן החוש, לדאבון לב].

* בשנים האחרונות חל שינוי משמעותי ביותר במהות הפאות. אנו שמות לב כי כל אשה שפאתה היתה רגילה וטובה אשר קונה פאה חדשה, מקבלת מראה אחר לגמרי והרבה הרבה יותר טבעי. בתחילה לא הבנו מה קורה למורה הזו או לדמות הזו שהחלה להתנאות ולהיראות בקו צעיר ובמראה שכל כך לא מתאים למה שהיתה רגילה להיראות עד עכשיו, רק אח"כ הבנו כי אין היום אפשרות להשיג פאה כמו שהיתה לה קודם, ולכן מחוסר ברירה או מחוסר תשומת לב, המורה החשובה הולכת בצורה כזו.

* ההתפתחות הטכנולוגית שכבשה את העולם בעשורים האחרונים לא פסחה על תעשיית הפאות. בעקבות התפתחות זו חל שינוי מהותי בתחום הפאות, עד כי הפאות הנהוגות כיום בדור הצעיר שונות בתכלית מן הפאות שבעבר, הן באיכות ובתכונות השיער עצמו, והן באופן הבניה של הפאה ובקשירה, מה שגורם לשיער להיראות הרבה יותר טוב, ללא שום השוואה לפאות של שנים קודמות.

פעם היתה הפאה בתור כובע משיער, השתמשו עם ספריי כדי להחזיק את השערות, ואילו היום חופפים את הפאה בחומרים של שערות. ישנן כיום מליוני גויות הרוכשות פאות חדשות מדי שנה, וכי אפשר לומר שהפאות הן צנועות ומטרתן להצניע? ובכלל מדוע הפאות יקרות היום כל כך בלא השוואה למה שהיה לפני כ-20 שנה? האם זה לא מוכיח על מהותן - כיסוי הרי לא אמור לעלות כה יקר?

מצב זה הביא אותנו לחשיבה מחודשת - האם אכן מצות כיסוי הראש באה לידי מימוש, הרי אין כל דמיון בין הפאות החדשות לפאות הישנות, וכי כשמורים היתר ללבוש חציית האם זה מתיר את כל החצאיות הקיימות? הרי רק ה"שם" הוא משותף.

* ההתדרדרות אינה רק בפער בין הדורות [הסבתא - כך, האמא - כך, והנכדה...], ההתדרדרות היא כל הזמן אצל כולן. "כולן", גם המורות והמחנכות, "משתדרגות" וקונות פאה קצת יותר טבעית ועוד קצת יותר טבעית, והחוש לצניעות הולך ונשחק.

פעם פאה היתה בתור כיסוי, השתדלו לסרק אותה לפעמים כדי שלא תיראה מדי "סמרטוט" חהו. היום זה כבר לא כיסוי, זה שיער. ולא משנה עם שביל לבן או בלי, זה כל הסגנון, כל הרעיון השתנה. והטכנולוגיה המשתכללת כל הזמן רק תורמת לזה בקצב מואץ.

בעבר הלכו שנים רבות עם אותו סגנון של פאה, כיום - גם הפאות האיכותיות שעולות כ-1500 \$ נוהגות הנשים להחליף בערך כל שלש שנים כי המראה שלהן הופך לפאתי יותר, זה קש ולא חלק, ובמילים אחרות 'זה נראה פאה'.

* הרי ידוע שעל הנשואה להסתיר את יופי שערך מעיני זרים יותר מנערה, אך היום היוצאת מהפאנית נראית נפלא, וברוב המקרים פי כמה וכמה יותר יפה ומרשימה מנערה. בחורה מחכה ליום שתתחתן ותוכל לחבוש פאה נהדרת על ראשה. דאי וברור שבתור נשואה היא תיראה עם הפאה [הנחבשת בעיקר מחוץ לבית] הרבה יותר יפה מלפני נישואיה, האם זו דרך התורה?

כיום הולכות הבחורות עם שיער אסוף ומראה עדין וצנוע, הן ודאי לא תלכנה בשיער פתוח [וכהגדרת הפוסקים "שיער סתור"] כשל פאה. וכשבחורה 'פותחת את השיער' אף כשאינו עובר את הכתפיים, המורה מזקת, ועושים לה בעיות בסמינר. והמורה? והאמא? האם מה שלא מתאים לנערה מתאים לנשואה? האם זה הגיוני שכשאותה בחורה תנישא היא כן תלך כך בחוצות?

לאחרונה ביקרה בביתי כלה קודם נישואיה, ושערה היה מסופר בתספורת קארה קצר ועדין. בנותי התפלאו ושאלו בתמימות, "הרי היא עדיין לא התחנתה ומדוע היא כבר חובשת פאה?"... כשסיפרתי זאת לאימי שתחי', היא הזדעזעה מהסיפור (המבטא את ההתדרדרות החמורה במראה

